

Власенко О. М., к.п.н., доцент,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка
(м. Житомир)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Проблема громадянського виховання сучасного школяра, формування громадянського ідеалу в новій українській школі, роль учителя-предметника у процесі урочної та позаурочної діяльності, взаємозв'язок сім'ї та освітнього закладу, принципи народності, гуманізму, культуровідповідності у навчально-виховному процесі висвітлені в працях Г. Ващенко, О. Духновича, А. Макаренка, С. Русової, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, К. Ушинського. Проблема формування у свідомості учнів орієнтації на громадянські цінності розкрили у своїх дослідженнях Р. Євтушенко, П. Кендзьор, О. Кузьменко, О. Пометун, А. Сбруєва, О. Сухомлинська, К. Чорна та ін., формування громадянської компетентності висвітлювали В. Андрущенко, І. Бех, М. Боришевський, П. Вербицька, І. Зязюн, В. Кремень, В. Кузь, Г. Пустовіт, М. Чепіль та ін., формування у молоді громадянської активності та соціальної взаємодії дослідили Г. Васьківська, В. Горбатенко, Н. Лавриченко, В. Москаленко, В. Оржеховська та ін.

У новому Законі про освіту серед ключових компетентностей, що відповідають меті та принципам освіти, громадянська компетентність визначається як така, що пов'язана з ідеями демократії, справедливості та рівності, добробуту та здорового способу життя. Результати аналізу державних документів та наукових праць дослідників свідчать про відсутність єдиного трактувань поняття «громадянська освіта» та «громадянське виховання», у першу чергу, через їх складність та багатоаспектність.

На нашу думку, громадянське виховання можна розглядати як ціннісну орієнтацію індивіда, яка проявляється у формуванні духовно-моральних та особистісних якостей, громадянських цінностей, поглядів та переконань, свідомої активної діяльності молоді людини на користь суспільства та своєї країни, яка передбачає уміння та навички критичного мислення для неупередженої оцінки, толерантного ставлення та орієнтації на демократичні принципи та пріоритети. Громадянське виховання – неперервний цілеспрямований процес, який охоплює усі сфери життєдіяльності людини (особисту, сімейну, професійну, суспільну) та передбачає інтеграцію у зміст освіти навчального закладу, а не обмежується окремими курсами чи формами діяльності.

Процес формування активної громадянської позиції учнів старшої школи є залежним від багатьох взаємообумовлених факторів, зокрема безперервності громадянської освіти, розробці регіональної системи громадянської освіти, рівня громадянської активності школярів, реалізації демократичних принципів становлення системи громадянської освіти (плюралізму, об'єктивності, демократизму, толерантності, орієнтації на цінності та

ідеали гуманізму) та чіткого бачення результату громадянського виховання – сформованості громадянських якостей соціально активної, компетентної молоді людини на основі знань, умінь та навичок, що сприяють соціалізації старшокласника у динамічному суспільстві. У цьому контексті знання передбачають розуміння державних процесів та напрямків державної політики, усвідомлення результатів історичних та політичних подій в країні, вміння взаємодіяти, контролювати, впливати та критично оцінювати інформацію або ситуацію, відстоювати власну думку, публічно чи приватно обговорювати проблеми, слухати й розуміти інших, взаємодіяти з різними верствами суспільства, структурними одиницями влади, представниками різних культур – дадуть можливість особистості брати участь в управлінні державою, переносити знання з освітнього середовища навчального закладу у життя суспільства.

Основними пріоритетами реформування освіти на сучасному етапі є розробка і створення державної та громадської, соціально орієнтованої, безперервної системи виховання і навчання учнів освітніх закладів, особливо старшокласників, забезпечення умов для формування системи громадянських цінностей школярів, становлення їх громадянськості як основи національного патріотизму та засобу виховання законослухняного громадянина держави, формування громадянської компетентності учнів старшої школи, а також реалізація громадянської політики в інтересах соціалізації особистості та розвитку правової держави загалом.

Список використаних джерел

1. Проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання населення на 2013–2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hai-pyzhnyk.in.ua/doc2/2011%2812%29.proekt.php>.
2. Концепція середньої загальноосвітньої школи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/activities/nsko/>. – 26 с.
3. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
4. Шестопалюк О. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей сучасної молоді // Рідна школа. – №3 (березень). – 2010. – С. 33-35
5. Громадянська освіта : теорія і методика навчання : [посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Т. Асламова [та ін.]. – К. : Етна-1, 2008 – 174 с.
6. Клепко С. Громадянська освіта : утопії, моделі, філософії / С. Клепко // Наук. і освітнян. методології та практики. – К. : ЦГО НАН України. – 2003. – С. 409-424.
7. Пометун О. Теоретичні засади формування громадянської компетентності учнівської молоді // Управління школою. – 2005. – №8 (92). – Березень. – С. 5-8.